ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ЛОДЗЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ ВІТАУТАСА МАГНУСА
РУСЕНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АНГЕЛА КИНЧЕВА
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПАВОЛА ЙОЗЕФА ШАФАРИКА
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ЦЕНТР МЕДІАЦІЇ
ТРНАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ ЛОТАРИНГІЇ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
АСОЦІАЦІЯ ФАХІВЦІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА
ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА
УНІВЕРСИТЕТ МАТЕЯ БЕЛА
МОЛДОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРАВНИЧИЙ ЩИТ
ЦЕНТР УКРАЇНСЬКО-ЄВРОПЕЙСЬКОГО НАУКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

VIII Міжнародний правничий форум

ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ПУБЛІЧНЕ ВРЯДУВАННЯ

(до 150-річчя заснування Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича)

30 травня 2025 року

Львів – Торунь
Liha-Pres
2025

УДК 342.7+351(062.552)
П 68

Рекомендовано до друку Вченою радою
юридичного факультету Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
протокол № 13 від 22.05.2025 р.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Білоскурський Руслан – д.е.н., професор, ректор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Вдовічен Віталій – д.ю.н., професор, декан юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Лученко Дмитро – д.ю.н., професор, проректор із наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Україна.

Серебрянський Дмитро – к.е.н., доцент, виконувач обов'язків ректора Державного податкового університету, Україна.

Коломоєць Тетяна – д.ю.н., професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений юрист України, декан юридичного факультету Запорізького національного університету, Україна.

Вацко Адріан – доктор філософії, декан юридичного факультету Університету Матея Бела, Словаччина.

Паліоніене Нерінга – доктор наук, декан юридичного факультету Університету Вітовта Великого, Литва.

Баєш Сергій – д.ю.н., професор, декан юридичного факультету Молдовського державного університету, Молдова.

Пасвенскене Аушріне – доктор наук, доцент кафедри приватного права, заступник декана юридичного факультету Університету Вітовта Великого, Литва.

Ольшовська Андреа – доктор філософії, професор, заступник декана юридичного факультету з міжнародних зв'язків Трнавського університету, Словаччина.

Флорчак Ізабела – доктор філософії, заступник декана з питань міжнародного співробітництва та проєктів факультету права та адміністрації Лодзького університету, Польща.

Крункова Альона – доктор наук, заступник декана юридичного факультету Університету імені Павола Йозефа Шафарика, Словаччина.

Москалу Віолета – доктор філософії, Університет Лотарингії, Франція.

Пономаренко Юрій – д.ю.н., доцент, завідувач кафедри кримінального права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, голова ГО «Всеукраїнська асоціація кримінального права», член робочої групи з питань розвитку кримінального права Комісії з питань правової реформи при Президентові України, Україна.

Колпаков Валерій – д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету, Україна.

Коларов Емануіл – д.ю.н., доцент кафедри адміністративного права та процедур, адвокат, завідувач кафедри публічного права Русенського університету імені Ангела Кинчева, Болгарія.

Діхтієвський Петро – д.ю.н., професор, академік Національної академії наук вищої освіти України, завідувач кафедри адміністративного права та процесу Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Україна.

Кобилецький Микола – д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративного та фінансового права юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, Україна.

Коваль Микола – к.ю.н., професор кафедри адміністративного права, процесу та митної безпеки Державного податкового університету, Україна.

Жаровська Галина – д.ю.н., доцент, завідувач кафедри кримінального права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Гаврилюк Руслана – д.ю.н., професор, завідувач кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Ковбас Ігор – д.ю.н., доцент кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Ющик Олена – к.ю.н., доцент кафедри кримінального права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Білоскурська Олена – к.ю.н., доцент кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Бабін Ігор – к.ю.н., доцент кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Крайній Павло – к.ю.н., доцент кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Віхляєв Михайло – д.ю.н., професор, директор Центру українсько-європейського наукового співробітництва, Україна.

П 68 **Права людини та публічне врядування:** матеріали VIII Міжнародного правничого форуму, м. Чернівці, 30 травня 2025 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. – 456 с.

ISBN 978-966-397-501-6

УДК 342.7+351(062.552)

ISBN 978-966-397-501-6

©Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2025
© Українсько-польське наукове видавництво «Liha-Pres», 2025

ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=264789 (дата звернення: 29.04.2025).

6. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року (06.01.2025). Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора. – URL: https://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=260042 (дата звернення: 29.04.2025).

7. Рішення колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду від 11 липня 2023 року у справі № 726/78/23 (11.07.2023). База правових позицій Верховного Суду. – URL: https://lpd.court.gov.ua/legal-position/9608/document/27484 (дата звернення: 29.04.2025).

8. Рішення колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 23 травня 2024 року у справі № 185/4595/22 (23.05.2024). База правових позицій Верховного Суду. – URL: https://lpd.court.gov.ua/legal-position/10466/document/43681 (дата звернення: 29.04.2025).

9. Конституція України від 28 червня 1996 року No 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020. Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text (дата звернення: 29.04.2025).

DOI https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-118

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ В ПРАВОВІЙ ДЕРЖАВІ

Юрчишин Василь Миколайович
доктор юридичних наук,
професор кримінальної юстиції, професор кафедри фінансів, обліку і оподаткування,
Чернівецький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету,
старший радник юстиції, почесний працівник прокуратури України
м. Чернівці, Україна

Правова держава – держава, де діють та домінують справедливі закони, усі люди рівні перед законом і судом, втілюється верховенство права, забезпечуються права і свободи людини, гарантується принцип

недопустимості звуження існуючих прав і свобод людини та відповідальності влади перед людиною, а реалізація принципу розподілу влади забезпечує незалежність та справедливість судочинства, гармонізацію державного управління, злагоду в суспільстві та створює таку систему правовідносин, за якої максимально усуваються можливості свавілля чиновників та повернення до тоталітаризму [1, с. 576-577].

Важлива роль в забезпеченні стратегічного курсу країни на розбудову правової держави належить прокуратурі, яка наділяється для цього значними функціями.

У теорії ж держави і права будь-яка державна функція визначається як основний напрямок державної діяльності, в якому віддзеркалюється роль і соціальне призначення конкретного державного органу, який її здійснює [2, с. 28].

Базове, фундаментальне визначення поняття «функція» повинно міститися в основі визначення поняття «кримінальна процесуальна функція». Базове поняття не може змінювати свого змісту, підлаштовуючись під специфічний характер окремого виду державної діяльності.

Разом з тим, конституційні основи та інші законодавчі визначення функцій прокуратури отримали не зовсім виважені та занадто часті швидкоплинні реформаторські зміни, які не вписуються в доктрину правової держави та досі дебатуються вченими.

В аспекті конституційних функцій прокуратури законодавство здійснило дрейф від закріпленні концепту «загального нагляду за законністю в державі», через «нагляд за дотриманням прав і свобод людини», до сучасного його визначенні в ст. 131-1 Конституції України, де зазначається: «В Україні діє прокуратура, яка здійснює: 1) підтримання *публічного* обвинувачення в суді; 2) *організацію і процесуальне керівництво* досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, *нагляд за негласними* та *іншими слідчими і розшуковими* діями органів правопорядку; 3) представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом» [3, с. 407].

До указаних змін конституційних основ діяльності прокуратури в ст. 121 Конституції України визначалось, що прокуратура здійснює «нагляд за додержанням прав і свобод людини і громадянина, додержанням законів з цих питань органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами». Скасуванням даних функцій держава не спромоглась знайти рівноцінного механізму забезпечення верховенства права (правовладдя) в суспільних відносинах між людиною і владою. Скасовуючи

відповідну компетенцію прокуратури, ефективного, швидкого і доступного людині механізму забезпечення прав і свобод людини законодавець не передбачив, залишаючи біле поле закону і безліч проблем для громадян і суспільства [4, с. 18].

Як зазначає І. Козак, різні нормативно-правові акти (Конституція України, Закон України «Про прокуратуру» (2014 р.)), які регламентують організацію діяльності прокуратури, по-різному визначають її функції та повноваження, що безумовно потребує негайного законодавчого врегулювання. Внутрішніми системоутворюючими структурними елементами кримінального процесуального доказування прокурором на досудовому розслідуванні фактів одержання службовою особою неправомірної вигоди є: об'єкт, предмет, суб'єкт, мета, засоби, результат доказування [5, с. 182].

Нескладним порівняльним дослідженням можна помітити наявність не тільки конкуренції правових норм, а й їх колізії.

Зокрема, виходячи за вищевикладені конституційні визначення, за приписами ст. 2 Закону України «Про прокуратуру», «на прокуратуру, покладаються такі функції: 1) підтримання *державного* обвинувачення в суді; 2) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених цим Законом та главою 12 розділу III Цивільного процесуального кодексу України; 3) *нагляд за додержанням законів* органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, *досудове слідство,* 4) нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян [6].

В ст. 36 КПК України закріплено припис про те, що «прокурор, здійснюючи нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням», уповноважений «підтримувати державне обвинувачення в суді» [7, с. 75].

Реалізація ідеї змагального кримінального процесу на досудовому слідстві не досягає своєї позитивної мети з огляду на юридичну невизначеність та певну конкуренцію компетенцій суб'єктів кримінального провадження. Навіть якщо і визнавати посилення змагальності за КПК України, зазначає п. В. Осадчий, то це змагальність не англо-американського зразка. Слідчий і прокурор не перестали бути суб'єктами, відповідальними за всебічне, повне і неупереджене дослідження обставин кримінального провадження (ст. 9 КПК України). Прокурор продовжує здійснювати наглядову функцію у формі процесуального керівництва досудовим розслідування та

підтриманням обвинувачення у суді. Суд не перетворився на пасивного арбітра, що розв'язує правовий спір між сторонами [8, с. 135].

Галузеві законодавчі норми добавили проблем до існуючих конституційних концептів та не зовсім чіткого юридичного визначення функцій прокуратури. Цілком логічно, що Комплексним стратегічним планом реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки ставиться знову пріоритетним завданням забезпечення юридичної визначеності функцій прокурора та розмежування процесуального статусу прокурора, керівника органу прокуратури та керівника органу досудового розслідування [9].

Залежність функціональної побудови КПК України 2012 року від принципу змагальності дехто вважають методологічною помилкою, бо справжня функціональна характеристика кримінального провадження стала ще більш насиченою і різноманітною, ніж попередня. З'явилися зовсім нові самостійні кримінальні процесуальні функції: судового контролю, активної діяльності потерпілого, міжнародного співробітництва тощо. Неоднозначно оцінюється і функціональне призначення слідчого, якого законодавець України беззаперечно відніс до сторони обвинувачення (ст. ст. 36 41 КПК України) [10, с. 242].

До того ж, *з одного боку,* ні норми Конституції України, ні чинний КПК України не передбачають виконання прокурором функції розслідування і не відносить прокурора до органу розслідування, а виходячи з цього ч. 7 ст. 214 КПК України зобов'язує прокурора, який відкрив кримінальне провадження, протягом п'яти робочих днів з дня внесення таких відомостей до ЄРДР з дотриманням правил підслідності передати наявні у нього матеріали до відповідного органу досудового розслідування, *з іншого боку,* тут же КПК України надає прокурору повноваження самостійно проводити слідчі дії та приймати процесуальні рішення, що зважаючи на те, що сам прокурор віднесений до сторони обвинувачення, може провокувати обвинувальний ухил.

З усього «законодавчого вінегрету повноважень» прокурор може виступати в різних іпостасях: він і «сам собі слідчий», і процесуальний керівник слідчого, і процесуальний контролер слідства, і обвинувач.

Прокурор, як слушно зазначає А. В. Лапкін, захищає право обвинуваченого на справедливий судовий розгляд; поважає і забезпечує презумпцію невинуватості; враховує всі обставини справи, незалежно від того, на користь обвинуваченого вони або ні; гарантує, щоб сприятливі для обвинуваченого докази повідомлялися суду відповідно до закону; забезпечує права обвинувачених у взаємодії з судом та іншими органами і установами; надає обвинуваченому відповідну сприятливу і несприятливу інформацію, наскільки це можливо; звертає

особливу увагу на додержання прав неповнолітніх правопорушників; застосування ним заходів, які обмежують права і свободи обвинуваченого, є предметом судового контролю [12, с. 139].

Але закон так досі і не акцентує його повноваження саме на забезпеченні верховенства права та всебічного повного, об'єктивного та неупередженого розслідування, без чого правосуддя може стати неможливим.

То хіба припустимо при реформуванні кримінального процесу, визначати для цих органів зовсім невластиві їм кримінальні процесуальні функції? Напевно, законодавець запам'ятав, що державні органи, які діють у кримінальному провадженні і виконують його цілі і завдання, належать до різних гілок державної влади і кожен з них зобов'язаний виконувати тільки ту функцію, що притаманна конкретній гілці влади, що конституційний принцип розподілу влади відноситься до всіх державних органів, без винятку, а не тільки до вищих органів держави, повноваження яких визначається на конституційному рівні [11, с. 35].

Висновок: дія конституційного принципу розподілу влади не врахована і не розповсюджена законодавцем на функціональне призначення органів досудового розслідування (дізнання та досудового слідства) як представників виконавчої гілки влади у кримінальному процесі України, бо на них покладено виконання не притаманної їм функції обвинувачення, реалізація якої є винятковою компетенцією прокуратури. Це її неподільна і невід'ємна функція.

Література:

1. Українська правнича енциклопедія / За заг.ред. В.М. Тертишника, Л.Р. Наливайка, А.Є.Фоменко, В.В. Ченцова. Київ: Алерта, 2023. 768 с.
2. Задорожна Г. Специфіка державного захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні. *Право України.* 2008. № 1. С. 28-30
3. Конституція України. Науково-практичний коментар. Вид. 3-тє, доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2024. 486 с.
4. Тертишник В.М., Богатирьов І.Г. Юридична визначеність компетенцій прокуратури в умовах реалізації доктрини правовладдя. *Публічне право.* 2018. N4 (32). 16-22 С.
5. Козак І. А. Доказування у кримінальних провадженнях про одержання службовою особою неправомірної вигоди. Дисертація канд. юрид. наук за спеціальністю 12.00.09 (081 – Право). ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», Київ, 2024.
6. Закон України «Про прокуратуру» Із змінами, внесеними згідно із Законом № 4158-IX від 18.12.2024 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text

7. Тертишник В.М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 22-те, доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2025. 1096 с.

8. Осадчий П. В. Роль прокурора у механізмі забезпечення реалізації права на ефективний засіб юридичного захисту на досудовому провадженні. *Правові новели.* 2023. № № 21. Т. 2. 134-145 с. DOI https://doi.org/10.32782/ln.2023.21.65

9. Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки від 11 травня 2023 року № 273/2023 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2023#Text

10. Кримінальний процес України: Академічний курс: у 3 т. Т. 1: Загальна частина / за ред. акад. НАПрН України, д-ра юрид. наук, проф. В.Т. Нора, д-ра юрид. наук, проф. Н.Р. Бобечка. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 912 с.

11. Півненко В.П. Проект нового Кримінально-процесуального кодексу України: невдачі і прорахунки. *Вісник прокуратури.* 2010. № 11. С. 34-40.

12. Лапкін А.В. Прокурор у кримінальному провадженні: теоретичні, правові та організаційні проблеми: монографія. Харків: Право, 2020. 1304 с.

DOI https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-119

РЕАЛІЗАЦІЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ПРОКУРОРА ПРИ ЗДІЙСНЕННІ КОНТРОЛЮ ЗА ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ

Юрчишин Павло Васильович
аспірант,
Київський університет права Національної академії наук України
м. Київ, Україна

Здійснення контролю за вчиненням злочину є важливим механізмом забезпечення ефективності кримінального провадження та протидії злочинності. Однією з ключових фігур у цьому процесі є прокурор, який виконує функцію нагляду за дотриманням законності при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій. Правові засади реалізації його повноважень визначаються як національним законодавством, так і міжнародними стандартами прав людини. У цих тезах розглядаються особливості прокурорського нагляду за